

Arian, Arian, Arian

Yn yr erthygl hon mae Aled Davies yn ystyried rôl 'arian' yn ein bywydau personol ac ym mywyd ein heglwysi.

Wrth agosáu at y Nadolig, bydd pwysau mawr ar rieni i wario ar y tecynnau a'r teganau diweddaraf ar gyfer eu plant, ac yn sgil hynny bydd llawer yn wynebu blwyddyn gyda biliau cardiau credyd na fydd modd eu had-dalu, fydd yn bwrw llawer i ddyledion a thrafferthion ariannol. Ers mis fe'n syrffedwyd gan hysbysebion di-baid y 'Dydd Gwener Du' – un diwrnod sydd bellach wedi troi yn fis o bwysau diddiwedd i wario ar y fargen sy'n 'gynnig rhyddai'w wrthod'. Cofiaf y dyfyniad gan yr ymgynghorydd ariannol Dave Ramsey, "We buy things we don't need with money we don't have to impress people we don't like". Mae hyn yn swnio mor wirion, ac eto, mae'n debyg ein bod ni i gyd wedi bod yn euog o wneud hynny ar ryw adeg.

Diolchwn am waith yr elusen Gristnogol Christians Against Poverty (CAP), sy'n cynnig cymorth ymarferol ar sut i osgoi mynd i ddyled a sut i ddod allan o grafangau dyled. Mae ganddynt linell gymorth a thîm o gynghorwyr arbenigol sydd wrth law i gynnig cymorth ymarferol i'r sawl sy'n cael eu hunain mewn trafferthion. Maent yn darogan y bydd mwy o bwysau arnynt nag erioed o'r blaen yn gynnar yn 2022, yn dilyn gorwario cynyddol dros gyfnod y Nadolig. Am fwy o wybodaeth am eu gwaith, ewch i wefan www.capuk.org.

Fel eglwysi a Christnogion, dydyn ni ddim bob amser yn barod i sôn ryw lawer am bres ac arian. Tra mae 'na bynciau 'rhinweddol' i'w trafod – fel gweddi, darllen y Beibl, ein hymddygiad moesol ac ysbrydol, mae 'na awgrym fod trafod pres ac arian a chyfoeth yn faterol a bydol. Eto, wrth i ni ddarllen yr efengylau, fe sylwn fod gan Iesu lawer iawn mwy i'w ddweud am arian a

chyfoeth, a'n defnydd neu'n camddefnydd ni ohonynt, nag oedd ganddo i'w ddweud am bynciau fel gweddi, er enghraifft. O 'beidio casglu trysorau' ar ein cyfer ein hunain, o 'anwybyddu a cham-drin y tlawd', o beidio â 'gwasanaethu dau feistr', mae Iesu'n ein herio ni dro ar ôl tro i ddangos haelioni a thrugaredd.

Mae ei esiampl tra oedd ar y ddaear, a'i anogaeth i beidio â hawlio mwy na'r hyn sydd ei 'angen ar gyfer y daith', yn her wirioneddol i bob un ohonom. Yn ei ddamhegion, y cyfoethog sy'n methu cyrraedd teyrnas nefoedd, gan ddweud y byddai'n haws 'i gamel fynd drwy grau nodwydd nag i ddyn cyfoethog fynd i mewn i deyrnas nefoedd'. Tra mae pwyslais y Beibl ar beidio â rhoi ein bryd ar y pethau mae 'gwyfyn a rhwd yn difa', mae pwyslais 'cymdeithas' yn mynnu ein bod yn ceisio byw yn annibynnol ac yn ffyniannus. I Iesu, mae rhoi pwyslais ar lwyddiant materol yn dangos diffyg ffydd ac ymddiriedaeth ynddo ef, a'i allu i'n cynnal yn ysbrydol ac yn faterol.

Er dechrau gwareiddiad mae casglu a datblygu'r defnydd o arian wedi bod yn rhan o feddylfryd y ddynoliaeth. O fetelau gwerthfawr fel aur a gemau prin fel diemwntiau, maen nhw wedi bod yn symbolau o lwyddiant a grym. Roedd gwisgo sidan a lliain main, addurno'r corff â gemwaith a metelau drudfawr yn ddatganiad o lwyddiant a phwysigrwydd o ddyddiau cynnar iawn.

Yn ôl cân y grŵp Abba, 'Money, money, money', mae popeth yn ymddangos yn heulog braf ym myd y dyn cyfoethog.

Always sunny in the rich man's world.
A-ha – all the things I could do
If I had a little money;
It's a rich man's world.

Eto, mae'r realiti yn wahanol iawn yn hanes cynifer. Faint o enillwyr y loteri aeth i ddigalondid mawr, yn gaeth i gyffuriau a gamblo? Bydd llawer o enwogion o fyd chwaraeon a chanu pop, sy'n gwneud eu ffortiwn mewn cyfnod byr iawn, yn aml yn colli'r cyfan ac yn chwilio am rywbeth amgenach na bywyd llawn golud a chyfoeth. Do, profwyd droeon nad yw cyfoeth yn sicrhau hapusrwydd na bodlonrwydd, a bod

llawer yn dyheu am fywyd mwy rhinweddol a charedig. Ychydig iawn o sylw a roddwn i hyfforddi pobl ynghylch sut i wario a buddsoddi'n ddoeth, a gwneud yn fawr o'r adnoddau sydd ganddynt, heb ei wastraffu'n afradlon fel yn hanes y mab hwnnw a wariodd holl ffortiwn ei dad.

Ond beth am ein defnydd ni o arian yn ein bywydau bob dydd? Os credwn mai Duw, creawdwr daear a nef, sy'n berchen arnom ni a phopeth a feddwn, onid yw hynny'n herio ein persbectif ar fywyd? Cyfeiriwn yn aml fod y blaned wedi ei 'hymddiried i'n gofal' dros dro. Onid yw hynny hefyd yn wir am bopeth rydyn ni'n berchen arno o fewn y blaned honno? Darllenais yn ddiweddar ddyfyniad yn dweud: petai'r deg person mwyaf cyfoethog yn y byd yn rhoi 10% o'u cyfoeth i ddileu tlodi yn y byd, byddai hynny'n ddigon i ddatrys y problem! Mae hynny'n syfrdanol, ac efallai'n pwysleisio'r annhegwch mawr sydd yn ein byd. Ond mewn byd lle cyfeirir at arian yn nhermau miliynau, biliynau a thriliynau, pa wahaniaeth fedr ein ceiniogau ni ei wneud? Y gwir amdani yw y gall pob un ohonom wneud gwahaniaeth, o gymryd ein stiwardiaeth Gristnogol o ddifri.

Cefnogi elusennau

Does dim amheuaeth nad yw nifer o elusennau wedi eu heffeithio'n ddrwg gan ddwy flynedd o bandemig a chyfnodau clo, ac yn fwyaf arbennig, elusennau llai a lleol, sy'n fwy dibynnol ar ddigwyddiadau lleol fel boreau coffi, teithiau cerdded a chyngherddau fel ffordd o godi arian. Bydd eglwysi hefyd yn cynnal nifer o gasgliadau'n flynyddol at elusennau Cristnogol, ond wrth i wasanaethau fod ar lein, a llai o gynulleidfau yn y capel, mae nifer o elusennau ar eu colled oherwydd hyn. Dyma rywbeth i swyddogion eglwysi ei ystyried efallai wrth roi trefn ar gyfrifon ar ddiwedd blwyddyn.

[\(parhad ar y dudalen nesaf\)](#)

Arian, Arian, Arian

(parhad o dudalen 1)

Tlodi lleol a banciau bwyd

Mae'n debyg fod bywydau'r rhan fwyaf ohonom sy'n aelodau yn y capeli Cymraeg yn weddol gyfforddus. Mae eithriadau wrth gwrs, ond ar y cyfan mae ein cynulleidfaoedd yn weddol gyfforddus a ffyniannus. O'r herwydd gall fod yn anodd deall agweddau ar y tlodi enbyd sydd ar stepen ein drws erbyn hyn. Bydd rhai eglwysi wedi ymdaflu i'r gwaith elusennol o redeg banciau bwyd, ac felly'n deall yn iawn yr heriau anferth sydd yna i fwydo teuluoedd sydd rywsut o dan y radar ac wedi disgyn drwy rwydi diogelwch buddiannau a nawdd. Bydd llawer o rieni sengl yn ennill cyflog rhan-amser pitw, ac yn brwydo i gynnal eu teulu, a loes calon yw clywed tystiolaeth rhieni sy'n mynd heb fwyd er mwyn bwydo'u plant. Tydi dewis rhwng bwydo'r teulu a gwresogi'r cartref ddim yn ddewis mewn gwirionedd. Her i bob un ohonom yw bod yn effro i dlodi o'n cwmpas, a meddwl am ffyrdd creadigol a charedig i helpu a chynnal baich y bregus a'r anghenus.

Trysoryddion ein heglwysi

Ers dechrau'r pandemig fe aeth llawer o eglwysi i gyfarfod yn rhithiol, ac mae hynny wedi profi'n llwyddiant ysgubol yn hanes llawer. Gwelwyd cynnydd mewn niferoedd, â chynulleidfaoedd yn hoffi cyfleustra addoli ar yr aelwyd. Ond bu hynny'n dipyn o her i sawl trysorydd, a welodd y casgliadau'n lleihau ac aelodau'n anghofio am yr angen i gyfrannu. Gwyddom am sawl cylch lle bu cynnal gweinidog a gwaith yr eglwys yn her fawr o'r herwydd. Bu i ambell un gredu, gan nad oedd yr eglwys yn cyfarfod wyneb yn wyneb, nad oedd angen cyfrannu, ond mae costau cynnal eglwys yn parhau wrth gwrs. Wrth i ni nesáu at ddiwedd blwyddyn, rwy'n siŵr y bydd pob trysorydd eglwys yn ddiolchgar o dderbyn eich rhoddion, cyn cau'r llyfrau ar 2021.

Heriau cyfrifon banc

Yn ddiweddar, mae llawer o eglwysi ac elusennau wedi cael llythyrau gan fanc yr HSBC yn sôn am gostau misol o £5, a thâl o 40c am brosesu sieciau, heb sôn am godi comisiwn am dalu pres parod i mewn a hefyd wrth dynnu pres allan. Wedi blynyddoedd o ffioedd bancio am ddim, daw hyn fel tipyn o sioc.

Gyda chostau arfaethedig o oddeutu £100 i gadw cyfrif ar agor am flwyddyn, efallai y gellir edrych ar opsiynau eraill. Mae ambell gyfari ar gael ar y we sydd heb unrhyw gostau, ac ambell fanc yn dal i gynnig bancio am ddim i elusennau (ond nid oes sicrwydd o hynny chwaith yn y tymor hir). Ystyriaeth arall i sawl eglwys yw a oes modd cyfuno cyfrifon? Mae gan ambell eglwys hyd at bum cyfrif, rhwng yr ysgol Sul, clwb ieuenctid, y chwiorydd, cyfari'r organ, yr adeiladau, ayyb. A oes angen yr holl gyfrifon unigol hyn, tybed? Gellid arbed costau drwy greu un cyfrif ar gyfer gweithgaredd yr eglwys, gan gadw

mantolenni gwahanol er mwyn dangos lle mae'r gwariant wedi bod. O gofio cost prosesu sieciau, mae troi at gyfri bancio ar y we hefyd yn ffordd arall o arbed costau, gan dalu pregethwyr a biliau eraill drwy BACS yn lle siec.

Tlodi byd-eang

Mae'r eglwys wedi bod yn flaengar ynghylch ceisio dileu tlodi byd ar hyd yr amser. O eiriau proffwydol Amos yn tynnu sylw at annhegwch mawr ei gyfnod, i eiriau condemnol Iesu am y rhai sy'n gorthrymu'r tlawd, mae'r neges yn glir: nid yw Duw am weld tlodi ac anghyfiawnder yn y byd. Mae'n dyheu am ein gweld ni'n gweithio gyda'n gilydd i greu byd tecach a chyfiawn, lle mae pawb yn cael cynhaliaeth a gofal.

Diolchwn am waith mudiadau fel Cymorth Cristnogol, Oxfam, Wateraid, Achub y Plant, Tearfund, y Groes Goch ac eraill. Diolch am bob ymdrech i godi arian a hefyd i addysgu pobl y byd ym maes dileu tlodi. Cofiw'n eiriau'r ddihareb a ddefnyddiwyd fel slogan gan Gymorth Cristnogol droeon: 'Rhowch bysgodyn iddo, caiff fwyd am ddiwrnod; dysgwch ef sut i bysgota, a bydd ganddo fwyd am oes.' Tristwch, serch hynny, yw clywed pobl, gan gynnwys Cristnogion, yn gwadu gwerth cefnogi'r mwyaf bregus yn ein byd, ac mai gwell fyddai cynnal a gwella'r cyfleusterau yn ein gwlad ein hunain.

Mae geiriau Iesu yn sefyll: 'Peidiwch casglu trysorau i chi'ch hunain yn y byd yma. Mae gwyfyn a rhwd yn gallu eu difetha, ac mae lladron yn gallu dod a'u dwyn. Casglwch drysorau i chi'ch hunain yn y nefoedd – all gwyfyn a rhwd ddifetha dim byd yno, a does dim lladron yno i ddwyn dim byd. Lle bynnag mae dy drysor di y bydd dy galon di.' Rhown ein bryd ar Iesu a'r digonedd a geir ynddo ef.

Y Parchedig Mima Morse

Magwyd y ferch fywiog, fyrlymus hon ymysg ei thylwyth niferus, yn Llangeitho, sir Aberteifi. Unig blentyn Marie a David James, y Post, oedd Mima, a'i thad yn berchen ar y cwmni bysys. Mae sawl un yn dal i gofio am arbedd a gweithgaredd Marie James yn y fro honno a'i gallu rhyfeddol i hyfforddi, i berfformio ac ysgogi cariad at fro a chenedl. Capel Llwynpïod oedd cyrchfan y Sul. Edmygai Mima ei thylwyth yn fawr a gwerthfawrogi'r ffrainc a gafodd o fod yn etifedd y fath gyfoeth diwylliannol a ffordd o fyw a gyflwynwyd iddi.

Hyfforddwyd hi'n athrawes a rhoddodd flas o'r hyn a gafodd, yn grefyddol a diwylliannol, ym mhob ysgol y bu'n dysgu ynddi. Roedd yn athrawes a hyfforddwr penigamp. Prifathrawes Ysgol Gynradd Gymraeg Bronllwyn, Ton Pentre, Rhondda Fawr, oedd hi ar ddiwedd ei gyffa. Lle bynnag y bu'r teulu'n byw, câi'r capel lleol eu presenoldeb ymarferol, gan gefnogi gweinidogion ac aelodau fel ei gilydd. Elwodd sawl cymdeithas ar ei gallu a'i brwdfrydedd wrth iddi hi a'i theulu gyflwyno oriau o bleser. Roedd yn gyfaill mynswol i lu. Cyfeiriwyd ati yn ei hangladd fel trysor ac fel perl, a dyna oedd Mima.

Yn dilyn ei hymddeoliad hi a'i phriod, Howard, yntau'n un o brifathrawon Morgannwg, symudodd y ddau o Don-teg, ger Pontypridd, i Langeitho. Ymrôdd i baratoi ei hunan at waith y weinidogaeth ac ordeiniwyd hi mewn Sasiwn ym Methlehem, Treorci, ar 1 Hydref 2003.

Ei phrifddiddordeb oedd cynnalysgolion Sul a chlybiau i'r ifanc, gan gynnwys pobl i'w chefnogi. Bu'n arbrolfod ei gweithgaredd a llwyddai i ysgogi diddordeb a ffyddlondeb. Yn gefn iddi trwy'r cwbl yr oedd Howard Morse. Fe sefydlodd barti canu 'Cathod Ceitho', a ddenai famau a merched ifanc i gwmnia a chynnal nosweithiau o gwmpas yr ardal. Byddai Howard hefyd yn cynnal sesiynau i blant ar hanes lleol cyfoethog yr ardal honno. Pâr priod amryddawn oedd Mima a Howard, a gydweithiai'n llwyddiannus i greu cymuned Gristnogol, glòs. Buont yn briod am dros hanner canrif a magu tri o blant, Dafydd, Elin a Tomos. Cawsant lawenydd o groesawu chwech o wyrion.

Bu farw ar 11 Tachwedd 2021, yn 81 mlwydd oed, wedi cyfnod hir o salwch. Cynhaliwyd angladd Mima yn Salem, Ton-teg, ar 19 Tachwedd 2021 dan ofal y Parchedig Ddr Rosa Hunt gyda chymorth y Parchedigion Robert Nicholls ac Allan Pickard. Claddwyd hi yr un diwrnod ym mynwent Llwynpïod, â'r Parchedig Lona Roberts yn gweinyddu gyda chymorth y Parchedig Carwyn Arthur.

Lona Roberts